

Republika Crna Gora
REGULATORNA AGENCIJA ZA ENERGETIKU

Na osnovu člana 12, stav (2) Tačka 7), člana 24 i člana 38 Zakona o energetici («Službeni list RCG», broj 39/03) i člana 24 Statuta Regulatorne agencije za energetiku («Službeni list RCG», broj 31/04), Odbor Agencije, na sjednici od 19. jula 2007. godine, donio je

O D L U K U

O MODELU TRŽIŠTA ELEKTRIČNE ENERGIJE U CRNOJ GORI

1. Tržište električne energije u Crnoj Gori sastoji se od veleprodajnog i maloprodajnog tržišta.
2. Utvrđuje se model veleprodajnog tržišta električne energije, koji uključuje:
  - a. Dugoročno – Tržište na bazi bilateralnih ugovora,
  - b. Srednjeročno – Dan unaprijed tržište
(može se osnovati na određenom stepenu razvoja tržišta),
  - c. Kratkoročno – Balansno tržište i
  - d. Aktivnosti nakon realnog vremena – obračn i poravnanja odstupanja.
3. Maloprodajno tržište električne energije Agencija će osnovati na principima:
  - a. Omogućavanja konkurencije u snabdijevanju izdavanjem licenci za snabdijevanje električnom energijom u Zakonom propisanom postupku,
  - b. Obezbjedenja neophodnih trgovinskih aranžmana za javnog snabdjevača, koji će biti odgovoran za snabdijevanje električnom energijom tarifnih kupaca (domaćinstva i mali nezaštićeni potrošači koji ne žele da mijenjaju snabdjevača).
4. Otvaranje, početak rada, kao i plan faznog razvoja tržišta električne energije biće utvrđeni posebnom odlukom.
5. Srednjeročno, tj. dan unaprijed tržište, može se osnovati naknadno, kada se za to ukaže potreba.
6. Ova odluka stupa na snagu danom donošenja.
7. Ova odluka će se objaviti na Web sajtu Agencije.

Obrazloženje

Članom 24 Zakona o energetici propisano je da Agencija, u skladu sa ovlaštenjima koja su joj data ovim zakonom i opštim aktima, objavljuje pravila za omogućavanje osnivanja organizovanog tržišta na kojem se promet električne energije odvija preko operatora tržišta. Stavom (5) istog člana propisano je da se kupovina i prodaja električne energije na tržištu odvija na osnovu bilateralnih ugovora. Dalje, Sporazumom o osnivanju Energetske zajednice u Jugoistočnoj Evropi utvrđena je obaveza da se od 01.01.2008. godine svim potrošačima koji ne pripadaju kategoriji „domaćinstva“ obezbijedi mogućnost da biraju snabdjevača električnom energijom.

Polazeći od specifičnosti i karakteristika elektroenergetskog sistema (veličina, stalni deficit energije, mogućnosti prenosnog sistema, broj i struktura potrošača, opremljenost mjerenjima, postojeći ugovori itd), a uvažavajući preporuke ino konsultanata koji su bili angažovani na institucionalnom jačanju Regulatorne agencije za energetiku u okviru projekta Evropske agencije za rekonstrukciju, Agencija se opredijelila da, kao najpogodniji, utvrdi model tržišta, odnosno razvoj potpunog okvira za otvaranje i funkcionisanje tržišta koje će u najvećoj mjeri odgovarati ukupnim uslovima u Crnoj Gori, a koji podrazumijeva:

1. Tržište dugoročnih bilateralnih ugovora, koje treba da predstavlja glavni dio crnogorskog tržišta, na kojem se obavlja najveći dio prometa (trgovine) električne energije i koji će se odvijati znatno prije (npr. od godinu do jednog dana) realnog vremena. To je decentralizovano tržište na kojem učesnici (proizvođači i snabdjevači) slobodno zaključuju međusobne transakcije;
2. Posebno srednjeročno tržište, koje radi kao dan unaprijed neto «Pool», na kojem bi se trgovalo relativno malim količinama energije (4 - 5 % u odnosu na količine iz bilateralnih ugovora), čija je svrha da se, na osnovu najnovijih informacija i saznanja, poprave i prilagode pozicije, tj. radni dijagrami formirani na osnovu zaključenih bilateralnih ugovora. Učešće na ovom tržištu nije obavezno za subjekte, pa će se samim tim u daljoj fazi otvaranja tržišta ocijeniti zainteresovanost, potreba, a samim tim i vrijeme njegovog osnivanja;
3. Kratkoročno - balansno tržište, koje radi u periodu od zatvaranja srednjeročnog tržišta, ako ga bude (tzv. zatvaranje kapije), odnosno do početka realnog vremena. To je, u stvari, tržište tercijarnih rezervi energije kojim neposredno upravlja Operator prenosne mreže u realnom vremenu u cilju obezbjeđivanja stalnog balansa (uravnoteženog rada) sistema.

4. Aktivnosti nakon realnog vremena koje se, uglavnom, odnose na proces poravnanja, odnosno obračun razlika između stvarne proizvodnje (potrošnje) učesnika u odnosu na njegove ugovorene količine (bilateralni ugovori + trgovine na srednjeročnom tržištu + prihvaćene ponude na balansnom tržištu). Suština ovih aktivnosti je u obezbjeđenju osnovnog principa tržišta - za svaki period trgovanja prodana energija (proizvodnja) mora biti jednaka kupljenoj energiji (potrošnji, uvećanoj za gubitke u mreži). S druge strane, priroda električne energije je takva da je potpuno precizno trgovanje nemoguće jer će se uvijek javljati određena razlika između ugovorene i stvarne količine. Zbog toga je neophodno postojanje mehanizma koji će omogućiti utvrđivanje odstupanja i koji će, uz to, obezbijediti energiju za njihovo pokrivanje, sa odgovarajućim plaćanjem kasnije.

Što se tiče maloprodajnog tržišta električne energije, Agencija je imala u vidu činjenicu da je Crna Gora potpisnica međudržavnog Sporazuma o formiranju Energetske zajednice, koja ima zadatak da uredi odnose između strana u Sporazumu i da stvori pravni i ekonomski okvir u odnosu na mrežnu energiju, radi uključenja u regionalno i dalje u evropsko tržište električne energije. Tim sporazumom je propisano da svaka ugovorna strana mora osigurati da od 1. januara 2008.godine kvalifikovani potrošači (potrošači koji mogu slobodno da biraju snabdjevača), mogu biti svi potrošači koji nijesu domaćinstva, a od 1. januara 2015.godine svi potrošači. Ova okolnost podrazumjeva očuvanje funkcije snabdijevanja po regulisanim tarifama za domaćinstva, ali i za sve one male i nezaštićene potrošače koji iz bilo kojeg razloga ne žele da biraju drugog snabdjevača. Zbog toga je, uz omogućavanje konkurencije u maloprodaji električne energije, predvidjeno da se u cilju obezbjeđena sigurnosti snabdijevanja takvih potrošača, omoguće za javnog snabdjevača odgovarajući trgovinski aranžmani u kupovini električne energije, što ne znači i jeftinija električna energija.

Pri opredjeljenju za ovakav model, Agencija je pošla od stava da je osnovna svrha dizajna tržišta da ustanovi model koji će omogućavati i podsticati učesnike da svoje potrebe pokrivaju bilateralnim ugovorima na način da ugovorene količine što je moguće više odgovaraju realnim potrebama kako bi odstupanja bila svedena na minimum. Ispravnost ovakvog izbora potvrđena je u mišljenjima renomiranih međunarodnih ekspertskih kuća koje je Agencija konsultovala i čiju je pomoć koristila.

Imajući u vidu tehničko-energetske karakteristike elektroenergetskog sistema, kao i druge objektivne uslove u Crnoj Gori, smatra se da je fazno otvaranje i razvoj tržišta električne energije mnogo realnije od (odmah) potpunog. Glavni razlog za ovakvo opredjeljenje je to što u ovom trenutku veoma mali broj potrošača raspolaže mjerenjima koja mogu omogućiti snabdjevačima da

identifikuju svoje potrošače, da precizno utvrde njihovu potrošnju, te samim tim i da im ispostavljaju tačne fakture.

Odbor je odlučio da u nastavku aktivnosti na otvaranju konkurentnog tržišta električne energije faze razvoja i početak rada utvrdi posebnom odlukom.

Saglasno navedenom, odlučeno je kao u dispozitivu Odluke.

Podgorica, 19.07.2007. godine
Broj 07/ 951-2

PREDSJEDAVAJUĆI ODBORA AGENCIJE

Branko Kotri, dipl.el.ing., s.r.